

President Toomas Hendrik Ilves kirjutas täna alla otsusele vabastada peaminister Andrus Ansipi ettepanekul ametist senise valitsuse sotsiaaldemokraatidest liikmed: siseminister Jüri Pihli, rahandusminister Ivari Padari ja rahvastikuminister Urve Palo.

Seoses sellega tegi Vabariigi President avalduse:

“Nii nagu suur osa Eesti inimesi, olen ka mina muutumas järjest murelikumaks olukorra pärast, mis meie valitsuses on tekkinud. Eesti vajab praegu valitsust, mis suudab vastu võtta rasked ja ebapopulaarsed otsused, mida hetkeseis meile dikteerib. Eesti rahvast ei huvita praeguse majanduskriisi ajal koalitsioonisisesed konfliktid, vastastikused süüdistused ega meediasse lekitatud või läkitatud omavahelised solvangud. Selline piinlikkust tekitav käitumine ei pärsi mitte ainult valitsuse toimimist, vaid süvendab võimu irdumist rahvast ja vastupidi.

Ning see kõik viib tähelepanu eemale põhilisest: kuidas me kriisist väljume, kuidas me taastame oma majanduse usaldusväarsuse ja taastame majandusele hädavajalikud investeeringud. Meil kõigil – valitsusel ennekõike – tuleb aru saada: kui Eesti ei suuda riigi kulusid ja tulusid sedavõrd tasakaalustada, et pääseksime eurotsooni, siis kaotame veelgi olulisemalt oma usaldusväarsust ning sellega kaasnevad vaid halvad tagajärjed.

Kui vana valitsus enam ei toimi, tuleb moodustada uus. Aga sellisel juhul peab uus valitsus ka tõesti olema tegus ja otsusekindel ning tegutsema selge eesmärgi nimel ning selge ja rahvale arusaadava tegevuskava alusel. Mul on kahju, et valitsuskriis üldsegi puhkes, kuna see ei lase keskenduda põhilisele, külvab ebastabiilsust ja kahandab meie usaldusväarsust väljapoole. Aga kui valitsus ei ole enam töövõimeline, siis parem tõesti uus ja töövõimeline.

Töövõimeline valitsus saab tekkida juhul, kui seda moodustades on järgitud head poliitilist kultuuri ning poliitikat kujundades on lähtutud reaalistest eeldustest seda ellu viia. Teoreetiliselt on ju veel napid nädalad aega, et tegelikult vajalik lisaelarve ära esitada, ning see lisa-eelarve ütleb meile suuresti, kas 2011. aastat alustame euroala liikmesriigina või mitte. Sellest eesmärgist loobumine oleks minu meelest andestamatu. Selle eesmärgini mitte jõudmine paneb koondhinde valitsusele ja peaministrile.

Rääkides poliitilistest kultuurist ja reaalistest eeldustest pean ma silmas väga konkreetseid asju, milles need väärtused väljenduvad.

Esiteks: kui moodustatakse sisuliselt uus valitsus, koos uue koalitsiooni ja koalitsioonilepinguga, oleks minu hinnangul vägagi soovitatav ja põhjendatud, et uus valitsus saaks Riigikogult mandaadi selle lepingu elluviimiseks. Minu põhjendus on lihtne – praegune valitsus moodustati hoopis teistsugustel alustel, kuivõrd Riigikogu valiti hoopis teistsuguses Eestis. Olen korduvalt kutsunud Andrus Ansipi valitsuse erakondi loobuma 2007. aastal antud, kuid tänaseks kehtetuiks muutunud lubadustest, millest kinnihoidmine takistab meil majanduskriisi ületamist. Siinkohal on tarvilik ja mõistetav, et rahvalt raskeid loobumisi ja katsumusi nõudev plaan kriisist väljumiseks nõuab esindusdemokraatlikus riigis parlamendi mandaati. Ühtlasi oleks see parim võimalus esitleda korralikku, usutavat ja teostatavat tegevuskava, milleta uut valitsust on raske ette kujutada.

Sellest johtuvalt ja teiseks: ma eeldan, et samal ajal koos valitsuse koosseisuga on uus valitsus valmis esitama negatiivse lisaelarve eelnõu. Ning negatiivsele lisaelarvele oleks lisatud ka võimalikult täpne eelarvestrateegia 2010. aastaks ja olulisemad poliitikate piirjooned 2011. aasta eelarve kohta. Seda on vaja meie kodanike veenmiseks, et uus valitsus pole ajutine, parema puudumisel kokku pandud nn hädavariant, ning et selle loomise alused on kindlad ja kõigile mõistetavad.

Seda on vaja ka veenmaks maailma meie ümber, et me teame, mida me vajame, ja teame, kuidas sinna jõuda. Ometi on ka siin objektiivset ebakindlust palju – seni on valitsuserakonnad rääkinud negatiivsest lisaelarvest mahuga alla kaheksa miljardi krooni, mis on ometi nii Eesti Panga kui sisuliselt ka IMF-i hinnangul hädavajalik piir, et Eesti riigi rahandus püsiks jätkusuutlikul teel. Praegu ei ole aeg negatiivset lisaelarvet teha poole rehkenduse kaupa, sest kolmandat lisaelarvet sel aastal põhjendada oleks äärmiselt keeruline ning koostada ajaliselt sisuliselt võimatu, arvestades kulupoliitika õiguslikke piiranguid.

Eestis ei vali president, millised erakonnad moodustavad valitsuskoalitsiooni. President – kelle ülesanne on sõnastada mitte parteide erakondlikke, vaid rahva ühiseid ootusi – saab aga öelda, et uus valitsus peab olema tegus, otsusekindel ning tegutsema selge eesmärgi nimel ja konkreetse tegevuskava alusel. Ja muidugi peab edukas valitsus olema sisemiselt ühtne.”

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229